

Czepiec żydówki

- Czas powstania 2. poł. XVIII w.
- Miejsce powstania Polska
- Wymiary wysokość: 20 cm, szerokość: 18 cm
- Numer inwentarzowy MNS/1265/S
- Muzeum [Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu](#)
- Tematy [wielokulturowość](#), [religijność](#), [stroje](#)
- Technika [koronka](#), [szycie ręczne](#)
- Materiał [płótno lniane](#), [tiul](#), [cekin](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [judaika](#), [strój](#), [religia](#), [Żydzi](#), [3D](#), [wielokulturowość](#), [tkanina](#), [nakrycia głowy](#), [kobieta](#), [domena publiczna](#)

Czepiec znajduje się w zbiorach od 1960 roku, nie wiadomo, jakim sposobem do nich trafił. W muzealnym archiwum zachowały się cztery fotografie eksponatu, zakupione na przełomie lat 60. i 70. XX wieku, zawierające na odwrociu adnotację, że właścicielką czepca była Ludwika Popardowska z

podśadeckiej wsi Brzezna, był on pamiątką po matce.

Datowany na II poł. XVIII wieku, czepiec jest wyjątkowym i rzadkim eksponatem. Powstał w Polsce ze sprowadzanej koronki. Jego kształt modelowany jest w taki sposób, by ściśle przylegał do głowy, zakrywając uszy i czoło półkolistym łukiem. Całą powierzchnię czepca zdobi koronka szychowa, często spotykana w wyrobach żydowskich, która była wykonywana z metalowej nici lub blaszek. Koronka została ułożona we wzór siedmiu wijących się łodyg ze stylizowanymi liśćmi i kwiatami, wychodzącymi od nasady ku górze czepca. Dodatkowo zdobią go koronkowe rozetki, wewnątrz których umieszczone są cekiny, srebrzyste i złociste paciorki oraz brązowe i niebieskie koraliki. Brzeg czepca, w części przylegającej do twarzy, obszyty jest białym, pomarszczonym tiulem.

Czepce były najpopularniejszym i najbardziej dekoracyjnym nakryciem głowy noszonym przez zamężne, pobożne żydówki, które po ślubie ścinały włosy i zakrywały głowy. Istniały różne rodzaje czepców: skromniejsze, które noszono na co dzień, świąteczne — bardziej ozdobne, oraz lekkie, batystowe, zakładane na noc. Dekoracyjna forma sądeckiego czepca wskazuje, że należał do odświętnych nakryć głowy. Wykonywano je zazwyczaj z jedwabnych tkanin broszowanych, brokatów i aksamitów. Bardzo często w całości pokrywane były haftem, cekinami, blaszkami i obszywane koronką szychową.

Opracowanie: Edyta Ross-Pazdyk (Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu), © wszystkie prawa zastrzeżone

Na znak skromności

Według tradycji żydowskiej kobiety zamężne, ale także rozwiedzione i wdowy, powinny, na znak skromności (*cnius*), zakrywać swoje włosy w miejscach publicznych. Nakaz ten jest realizowany w różnych formach. W środowiskach ortodoksyjnych kobiety nadal gołą głowę i przykrywają je chustami, zwanymi *tichel*, choć według Halachy (prawa religijnego) nie jest to konieczne.

W XVIII i XIX wieku upowszechnił się zwyczaj noszenia peruk, zwanych *szejtl* lub *szajtel*. Według niektórych rabinów peruki, często piękniejsze od własnych włosów mężatki, były tylko sposobem na obejście niechcianego zakazu i zachowanie atrakcyjnego wyglądu także po ślubie.

Zwyczaj przykrywania włosów przez religijne żydówki ma pochodzić jeszcze z czasów biblijnych i w tej interpretacji staje się znakiem hańby i wstydu za grzech Ewy. Ciekawsze jednak wydaje się odczytanie związane ze szczególną relacją łączącą kobietę i jej męża. Po pierwsze, publiczne zakrywanie włosów staje się znakiem dla innych mężczyzn, iż kobieta je stosująca jest już zajęta. Po drugie zaś, prawdziwe włosy mężatki (jeśli nie zostały zgolone) dostępne są tylko oczom jej męża, stając się w ten sposób symbolem intymności, jaka między nimi panuje.

Prezentowany na naszym portalu niezwykle ozdobny czepiec, znajdujący się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu, jest przykładem nakrycia głowy, na które mogły sobie pozwolić tylko bardzo zamożne żydówki i to raczej w dni świąteczne.

Opracowanie: Kinga Kołodziejska (Redakcja WMM),

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/).

Zobacz [czepiec żydówki](#) ze zbiorów [Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu](#).

Tagi: [judaika](#), [Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu](#), [tradycja](#), [Żydzi](#), [licencje Creative Commons](#)